

УДК 657.01

DOI: 10.31891/2307-5740-2021-292-2-37

КАРПУШЕНКО М. Ю.

ORCID ID: 0000-0001-9280-4812

e-mail: mariamaria1864@gmail.com

ФІЛАТОВА І. О.

ORCID ID: 0000-0003-4405-3561

e-mail: filatova9075@gmail.com

Харківській університет міського господарства ім. О.М. Бекетова

ОСОБЛИВОСТІ ВІДОБРАЖЕННЯ РИЗИКІВ У ІНТЕГРОВАНІЙ ЗВІТНОСТІ

В сучасних умовах компанія постійно стикається з різними типами ризиків під час своєї діяльності. Тому проблема виявлення та відображення ризиків надзвичайно актуальна. Метою статті є розгляд питань оцінки та відображення ризиків. Види ризиків залежать від багатьох обставин та проблем, що стоять перед підприємством насправді. Відображення ризиків в бухгалтерському обліку передбачає створення певних фондів, резервів, забезпечення та запис інформації про події ризику в інтегрованій звітності.

Ключові слова: ризики, резерв, резерв, фонд.

MARIYA KARPUSHENKO,

IRINA FILATOVA

O. M. Beketov Kharkiv National University of Urban Economy

FEATURES OF RISK REFLECTION IN INTEGRATED REPORTING

The issue of identifying and measuring business risks is extremely important for today's business, because under any circumstances there may be a situation that will negatively affect the company and lead to unexpected financial consequences. All this requires the creation of an effective risk management system that would identify, anticipate and measure risks. It should be emphasized that there are certain rules and standards in accounting that allow you to pre-assess business risks. Therefore, to create such a system it is necessary to combine accounting standards and risk management principles. The risk management process involves identifying risks associated with business activities; assessment of information needed to identify risks; the choice of methods for assessing the probability of occurrence of a risky event; determining the amount of possible financial losses in the event of a risky event; comparison of the amount of damage with the criterion of materiality; reflection of accounting risks; choice of methods of internal risk neutralization.

In modern conditions, the company is constantly faced with different types of risks during its activities. Therefore, the problem of identifying and reflecting risks is extremely relevant. The purpose of the article is to consider the issues of risk assessment and reflection. The types of risks depend on many circumstances and problems that the company actually faces. The reflection of risks in accounting involves the creation of certain funds, reserves, provision and recording of information about risk events in integrated reporting.

The problem of identification, measurement and assessment of risks is extremely relevant, because in modern conditions, companies may have situations that are characterized by risks. Risk management is a rather complex process, which depends on its types and includes the procedure of certain actions and the use of methods for assessing possible losses. For enterprises, it is necessary to measure, assess the feasibility of reflection and reflect risks in integrated reporting. Further research should pay attention to the process of measuring and assessing risks.

Key words: risks, reserve, reserve, fund.

Постановка проблеми у загальному вигляді,

її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями

Питання ідентифікації та вимірювання бізнес-ризиків надзвичайно важливий для сучасного бізнесу, оскільки за будь-яких обставин може виникнути ситуація, яка негативно позначиться на компанії та призведе до несподіваних фінансових наслідків. Все це вимагає створення ефективної системи управління ризиками, яка б визначала, передбачала та вимірювала ризики. Слід підкреслити, що саме в бухгалтерському обліку існують певні правила та стандарти, які дозволяють попередньо оцінити бізнес-ризики. Тому для створення такої системи необхідно поєднувати бухгалтерські норми та принципи управління ризиками. Процес управління ризиками передбачає виявлення ризиків, пов'язаних з підприємницькою діяльністю; оцінка інформації, необхідної для визначення ризиків; вибір методів оцінки ймовірності настання ризикової події; визначення розміру можливих фінансових збитків при настанні ризикової події; порівняння розміру збитку з критерієм суттєвості; відображення бухгалтерських ризиків; вибір методів внутрішньої нейтралізації ризиків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Підприємницькі ризики аналізувались у працях Друрі К. [1], Атамаса П. [2], Гнилцької Л. [3], Дероуна І. [4], Чибісової І. [5], Засадного Б. [6] та інших вчених.

Формулювання цілей статті

Проаналізувавши вивчення ризиків, можна зробити висновок, що не існує єдиної концепції управління ризиками, оскільки ця проблема розглядалася з різних аспектів. Тож І. Дероун [4] зосередився на

підходах до розуміння ризиків та розробив набір показників для виявлення ризиків у системі бухгалтерського обліку. Л. Гнильська [3] розділила причинно-наслідкові зв'язки та наслідки ризику та запропонувала узагальнюючу шкалу для оцінки ймовірних наслідків ділового ризику та проаналізувала вплив ризику на вартість об'єктів бухгалтерського обліку. Деякі вчені, а саме П. Атамас. [2], І. Чибісова [4] та інші, орієнтовані на управління ризиками. Однак деякі важливі питання, пов'язані з вимірюванням та прогнозуванням ризиків, залишаються незрозумілими та недостатньо конкретизованими.

Поняття "ризик" розглядається більшістю дослідників як можливість виникнення на підприємстві несприятливих обставин, які можуть призвести підприємство до втрати майна, грошей, недоотримання очікуваного прибутку, доходу, введення додаткових витрат як результат несприятливих обставин або подій. Але є й інше тлумачення. Отже, на думку Б. Засадного [5], "ризик" слід трактувати як сукупність явищ, подій та факторів, що впливають на прийняття управлінських рішень і можуть мати як позитивний, так і негативний результат діяльності підприємства.

"Ризик" слід тлумачити як сукупність явищ, подій та факторів, що впливають на прийняття управлінських рішень і можуть мати як позитивний, так і негативний результат діяльності підприємства. Друрі К. [1] вважає, що якщо є кілька можливих результатів, ми можемо говорити про ризик. Тобто "ризик" пов'язаний з несподіваною подією як негативною, так і позитивною. На наш погляд, ризик підприємницької діяльності пов'язаний з несподіваними або передбачуваними майбутніми подіями, які, ймовірно, можуть призвести до витрат. Ризик може бути спричинений різними факторами, які пов'язані як із внутрішніми обставинами підприємства, пов'язаними з виробничою, фінансовою та комерційною діяльністю підприємства, так і із зовнішніми факторами, такими як інфляція, політична та економічна ситуація, зміни курсу валют, демографічні показники ситуація тощо.

Виклад основного матеріалу

Найпоширенішим видом ризику є фінансовий ризик [7], який може включати такі види (рис. 1):

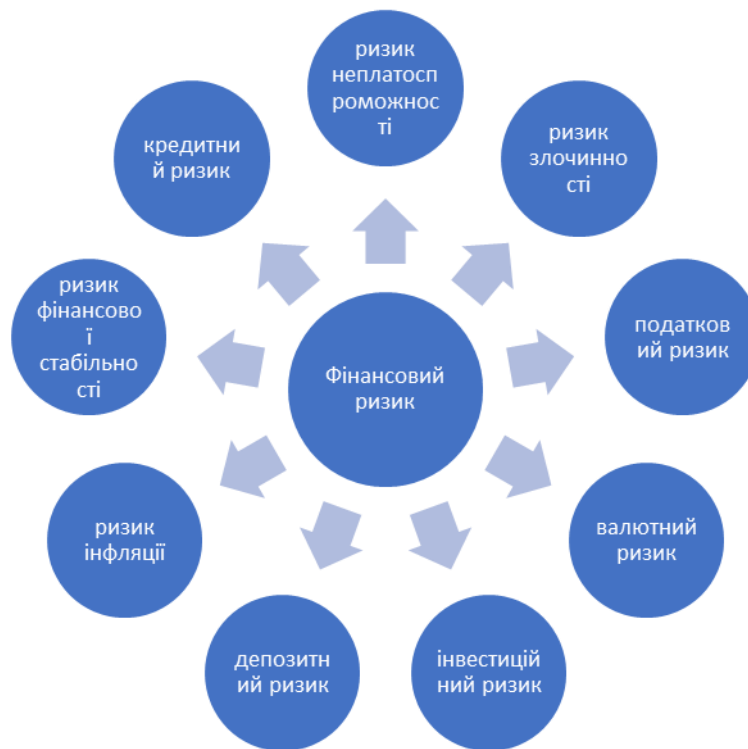

Рис. 1. Види фінансових ризиків

На додаток до традиційних видів ризиків, які вже відомі достатньо часу, використання ІТ-технологій принесло нові види ризиків – ризики, пов'язані з кібератаками, вірусами, шахрайством в Інтернеті, втратою репутації через негативну інформацію та інші ризики. Інформаційні ризики представляють сьогодні найсерйознішу загрозу для будь-якого підприємства, особливо якщо ця компанія активно працює в Інтернеті. Але, звичайно, кожне підприємство має свої типи ризиків, пов'язаних зі специфікою їх діяльності.

Кожний інвестор має право знати, які саме ризики притаманні підприємству. Ця інформація міститься в інтегрованій звітності. В Україні був запроваджений Звіт про управління, який вкупі із фінансовою звітністю формує інтегровану звітність. Цей звіт обов'язково повинні складати великі та середні підприємства та звітувати щорічно. Міністерство фінансів України наказом від 07.12.2018 р. затвердило

Методичні рекомендації зі складання Звіту про управління (далі – методичні рекомендації) [9], якими виділені напрями, які слід розкривати. Одним з напрямів звітності є ризики. В методичних рекомендаціях зі складання Звіту про управління вказано, що необхідно розкривати існуючі ризики та характеристики їх впливу на діяльність підприємства, а також підходів або інструментів, які використовуються підприємством для зменшення впливу таких ризиків на його діяльність тощо.

Аналіз інтегрованої звітності підприємств свідчить, що вони відображають наступну інформацію щодо ризиків (рис. 2):

Рис. 2. Інформація про ризики в інтегрованій звітності

Дані, наведені на цьому рисунку, свідчать, що підприємства лише описують ризики, але не наводять інформацію про оціночний розмір ризикових подій.

Результат виникнення подій ризику – збитки, які можна оцінити в грошовій формі. Останнім часом посилюється вплив системи бухгалтерського обліку на прийняття управлінських рішень та оцінку будь-яких подій. Підприємство повинно прагнути відобразити у звітності не лише інформацію про ризики, а й про їх вплив на фінансовий стан підприємства та розмір можливих збитків.

На практиці, для оцінки ризиків найчастіше використовують такі методи:

– експертні – на основі опитування групи експертів з подальшою обробкою результатів цього опитування;

– статистичні – застосовуються за наявності статистичних даних за ряд попередніх періодів;

– розрахунково-аналітичні – призначені для розрахунку точного кількісного вираження рівня ризику на основі внутрішньої інформації самого підприємства;

– аналогові – дозволяють оцінити рівень ризику в окремих операціях на основі порівняння з подібними, вже безліччю операцій. Для забезпечення достовірності порівняння використовується як власний, так і зовнішній досвід таких операцій.

Використання методу залежить від конкретних умов та видів ризику. Вибір будь-якого із методів пов'язаний з вирішенням питання про адекватність та надійність інформації, яка присутня на підприємстві.

Поняття ризику пов'язане з очікуванням будь-яких подій, господарських операцій, вартість яких не визначена наперед. Можна визначити багато видів ризиків, але, безумовно, не слід відображати всі ризики. Для підтвердження цієї позиції необхідно посилатися на норми бухгалтерського обліку. Поняття суттєвості у фінансовій звітності визначається МСБО 1 «Подання фінансової звітності» [8]. Відповідно до стандарту, суттєві упуцнення або помилки трапляються тоді, коли вони можуть як окремо, так і колективно вплинути на економічні рішення, що приймаються користувачами на основі їх фінансової звітності. Межа між суттєвими подіями визначається конкретною вартістю, яку визначає кожне підприємство, залежно від розміру активів, доходу або прибутку в обліковій політиці. Таким чином, необхідно порівняти витрати, пов'язані з ризиковими подіями, з межею суттєвості. Якщо ці витрати не перевищують ліміту, їх не слід відображати, якщо їх очікуваний розмір більший, їх слід відобразити для забезпечення точної звітності. Важливу роль відіграє не тільки розмір витрат, але й ймовірність виникнення ризикової події. Так, Л. Гнилицька [3] вважає, що доцільно відображати лише такі події, ймовірність настання яких перевищує 50 %. Щодо непередбачених зобов'язань, які мають невелику ймовірність прояву (10–50 %), доцільно відображати позабалансовий звіт для подальшого контролю їх наступу. Непередбачені зобов'язання, що характеризуються мінімальною ймовірністю їх виникнення (0–10 %), слід вважати реальною невизначеністю, яка не відображається в балансі. Виходячи з того, що ризик обумовлений негативними чи позитивними подіями, їх слід приймати, якщо рівень рентабельності ризикованих операцій перевищує розмір очікуваних витрат.

Визначивши ймовірний розмір збитків від ризикових подій і переконавшись, що він дійсно значний і може вплинути на рішення власників компанії, він повинен бути відображений в бухгалтерському обліку, а саме в інтегрованій звітності.

Висновки з дослідження та перспективи подальших розвідок

Проблема ідентифікації, вимірювання та оцінки ризиків надзвичайно актуальна, оскільки в сучасних умовах підприємства можуть мати ситуації, яким притаманні ризики. Управління ризиками – це досить складний процес, який залежить від його видів і включає процедуру певних дій та застосування методів оцінки можливих збитків. Для підприємств необхідно вимірювати, оцінювати доцільність відображення та відображати ризики в інтегрованій звітності. В подальших дослідженнях слід звернути увагу на процес вимірювання та оцінки ризиків.

References

1. Druri, C. (2005), Management and cost accounting. Moscow: Uniti-Dana
2. Atamas, P.J., Atamas, O.P., Kramarenko, G.O. (2016), "The place of accounting in enterprise risk management" [Rol buhgalterskogo obliky v upravlinni rizikami pidpriemstva], Academic review, № 1 (44), P. 60–69.
3. Gnilitska, L. V. (2014), "Information provision for business risks: accounting aspect"[Informatsiynе zabezpechennya rizikami pidpriemnijskoi diyalnosti: oblikovy aspekt], Economic innovation № 57, P. 88–100.
4. Derun, I.A. (2016) «Risk identification in the company's accounting system» [Identificacia rizikiv v sisteme buhgalterskogo obliky pidpriemstva], Economic Annals-XXI, № 159(5–6), P. 97–100.
5. Chibisova, I.V., Levchyn B.V. (2016), "Accounting as an instrument of enterprise risk management" [Byhgalterskiy oblik yak instrument upravlinnia rizikami na pidpriemstvi], The problems of e systemic approach in economic, № 2(56), P. 113–116.
6. Zasadnyi, B. A.(2017), Risks of the accounting system in the conditions of application of IFRS [Riziki sistemi buhgalterskogo obliky v umovah zastosovannya MSFZ], Nay Scientific herald of Uzhgorod National University , № 14 (1), P. 111–115.
7. Karpushenko M.Y (2019) Financial risk management, Herald of Khmelnytskyi National University, № 2, P. 110–113.
8. IAS 1 "Presentation of Financial Statements". Access mode: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ias-1-presentation-of-financial-statements/>
9. Methodical recommendations for the preparation of the Management Report, approved by the Ministry of Finance of Ukraine by order of 07.12.2018. Access mode: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0982201-18>

Надійшла / Paper received : 15.04.2021

Надрукована/Printed : 01.06.2021